

СТУПЕНЕВА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ВИРОБНИЦТВА АВТОМОБІЛІВ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

MULTI-LEVEL TRAINING OF SPECIALISTS IN MOTOR TRANSPORT AND MOTOR VEHICLE PRODUCTION IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

У статті висвітлено результати дослідження проблеми організації ступеневої підготовки професійних кадрів з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів у Китайській Народній Республіці, представлено рівні освіти, етапи та терміни навчання, запропоновано перелік спеціальностей відповідних професійних груп.

Висвітлено результати аналізу державних нормативно-правових та директивних документів Китайської Народної Республіки, наукових публікацій, аналітико-прогностичних та статистичних матеріалів, що характеризують організацію ступеневої підготовки професійних кадрів, зокрема і з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів. На основі проведених досліджень визначено та охарактеризовано особливості ступеневої підготовки фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів Китайської Народної Республіки. Описано основні ступені та рівні освіти, охарактеризована розгалуженість структури ступеневої підготовки фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів. Визначені перспективи подальшого навчання випускників для професійного і особистісного зростання.

Розроблено та схематично представлено узагальнену структуру системи освіти Китайської Народної Республіки та місця спеціальностей професійної групи «Автомобільний транспорт» та «Виробництво автомобілів», яка відображає послідовні етапи набуття освіти з термінами навчання. На основі аналізу переліку спеціальностей з основного каталогу професійної освіти Китайської Народної Республіки розроблено та представлено таблицю ступеневої підготовки кадрів з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів у межах низки спеціальностей. Таблиця відображає можливості вступу та подальшого навчання на певних освітніх програмах на рівнях середньої професійно-технічної освіти, вищої професійно-технічної освіти та на бакалаврському рівні вищої освіти.

Ключові слова: система освіти, професійні групи, професійна технічна освіта, вища освіта.

The article highlights the research results into the organisation of multi-level training of professional personnel in motor transport and automobile manufacturing in the People's Republic of China, presents the levels of education, stages and terms of training, and proposes a list of specialties for the relevant professional groups.

It highlights the results of an analysis of the People's Republic of China's regulatory and legislative documents, scientific publications, analytical and prognostic materials, and statistical data characterising the organisation of multi-level training of professional personnel, including in motor transport and automobile manufacturing. Based on the research, the features of the multi-level training of motor transport and automobile manufacturing specialists in the People's Republic of China have been identified and characterised. The main stages and levels of education are described, and the complexity of the structure of multi-level training of specialists in motor transport and automobile manufacturing is characterised. The prospects for further training of graduates for professional and personal growth have been identified.

A generalised structure of the education system of the People's Republic of China and the place of specialties in the professional group 'Motor Transport' and 'Motor Vehicle Production' has been developed and schematically presented, reflecting the successive stages of education in terms of study. Based on an analysis of the list of specialties from the main catalogue of vocational education of the People's Republic of China, a table of degree-based training for personnel in motor transport and automobile manufacturing within several specialties has been developed and presented. The table reflects the possibilities of admission and further training in specific educational programmes at secondary vocational education, higher vocational education and bachelor's degree higher education.

Key words: education system, professional groups, vocational technical education, higher education.

УДК 378.147:629.33(510)
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/87.47>
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

ЧЖАН Бо,
аспірант кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України

Буцик І.М.,
докт. пед. наук,
професор кафедри педагогіки
Національного університету біоресурсів і природокористування України

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

Однією із сучасних світових тенденцій є збільшення обсягів використання і виробництва автомобільного транспорту. Нині у всіх країнах дуже широко використовують транспортні засоби для перевезення людей та вантажів, кількість використання яких з кожним роком постійно прогресує, розширюються межі їх використання, змінюються і осучаснюються їх різновиди та модифікації. Одним із різновидів таких засобів є автомобільний транспорт, який на даний час є досить поширеним у використанні в Україні, що спричиняє розвиток транспортної інфраструктури, логістичних систем,

виробничих та торгівельних процесів і станцій технічного обслуговування. Така ситуація стає в основі збільшення попиту у професійних кадрах для роботи у сфері автотранспорту, що ставить перед закладами освіти завдання з підготовки кваліфікованих робітників і фахівців, які відповідають сучасним вимогам та задовольняють потреби ринку праці.

На сьогодні серед світових лідерів з випуску та використання автомобільного транспорту є Китайська Народна Республіка (далі КНР), стратегія уряду якої спрямована на розвиток усіх галузей економіки та підвищення якості підготовки фахівців з метою отримання світових передових позицій

на світових ринках. Означене дає підстави для дослідження сучасного стану підготовки відповідних професійних кадрів у КНР та організації освітніх процесів з метою подальшої імплементації позитивного досвіду в українську освітню практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У нинішніх наукових публікаціях висвітлені результати досліджень з проблем підготовки фахівців з автотранспорту в Україні (М. Гавран, А. Волошин, Ю. Козловський, М. Криштанович, О. Кучма, О. Макієвський, Н. Мука, О. Мука, М. Пукало, В. Сидоренко, С. Філатов), в яких описуються окремі аспекти з організації професійної підготовки. Зокрема, у роботі А. Волошин виокремлено завдання організації освітніх процесів у підготовці механіків автомобільного транспорту в закладах професійної освіти через впровадження міжнародних стандартів, організації співпраці закладів освіти з виробництвом, використання сучасного обладнання та програмного забезпечення, розвиток «м'яких навичок» [3, с. 84]. Вивчаючи питання професійної підготовки фахівців з автотранспорту В. Сидоренко виділяє кроки інтеграції науки, виробництва і закладу освіти. У роботі Ю. Козловського та М. Пукало описується методика навчання фахівців із застосуванням «активних» методів навчання [11, с. 54–56] з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Питання формування англомовної комунікативної компетентності з використанням засобів дистанційного навчання піднята у роботах Н. Мука, М. Криштанович, М. Гавран та О. Мука [16, с. 113–114]. У роботах О. Кучми та С. Філатова [13, с. 181], О. Макієвського [15, с. 37] та М. Пукало [20, с. 185–186] висвітлюється різні сторони формування професійної компетентності майбутніх фахівців автотранспорту. Проведений аналіз вказаних вище робіт дозволив встановити, що на сьогодні у науковій теорії присутня невелика кількість пропозицій з вирішення окремих проблемних сторін організації якісного навчання в Україні, що є недостатнім на сучасному етапі розвитку освіти, науки, техніки, технологій і виробничих процесів.

Виділення невирішених проблем. Проведений аналіз наукових педагогічних досліджень з організації професійної підготовки фахівців автомобільного транспорту в Україні дозволив встановити, що на сьогодні ця проблема є малодослідженою. Нині у наукових працях не розглядається питання використання позитивного закордонного досвіду професійної підготовки у КНР. Крім того, в українській та зарубіжній теорії відсутні наукові педагогічні дослідження з такої підготовки фахівців у КНР, і, відповідно, констатовано відсутність наукових та науково-методичних робіт з обґрунтування шляхів та можливостей запозичення елементів такого позитивного освітнього досвіду Україною. Натомість у окремих публікаціях

висвітлюються загальні питання організації освітніх процесів у підготовці фахівців у КНР, у яких висвітлено: освітню систему (А. Snapshot, О. Жерновникова, Т. Завгородня, Н. Наливайко, О. Наливайко, О. Мкртічян, І. Стражнікова, А. Харченко та ін.); освітню реформу та зміни навчальних програм (Z. Nanzhao, Z. Muju, Y. Baohua, G. Xia, W. Wenjing, Z. Li, H. Song, N. Zhou, M. Zhu, Г. Лю, Р. Ван, А. Вей, К. Янг, Х. Юе, Х. Ван, Є. Гובה, В. Чжан, Ц. Не, Х. Сян, Ж. Не, Ч. Ван. та ін. та ін.); організацію вищої професійної освіти та її реформування (U. Brandenburg, K. Mohrman, Y. Ling, S. Chung, L. Wang, Y. Feng, H. Yu, Я. Величко, С. Гала, А. Мирончук, Н. Пазюра, П. Чжун, І. Чу, К. Цицюра Ц. Шен, Ц. Лі, М. Чжен, О. Шумський та ін.), організацію освітніх процесів у професійно-технічних закладах освіти (Х. Го, Г. Ван, Ю. Ван, Н. Пазюра, Ч. Пей, Ш. Цін та ін.), впровадження та удосконалення дуального навчання у професійній освіті в КНР (С. Грибанова, Ч. Гао, С. Гоцін, Ч. Інвень, В. Мін, Х. Мін, Л. Цзюньтан, Г. Чжен та ін.). Але варто зауважити, що серед вказаних робіт не виокремлено особливостей та структури ступеневої підготовки фахівців групи актуальних та перспективних спеціальностей у КНР з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів. Така ситуація стала в основі наших досліджень з метою пошуків шляхів імплементації позитивного досвіду в систему освіти України.

Метою дослідження вивчення особливостей та структури ступеневої підготовки фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів у КНР.

Виклад основного матеріалу. Початок нового тисячоліття для КНР відзначився продуктивними змінами у напрямі модернізації професійно-технічної освіти. Розвиток науки і техніки провідних країн активізував роботу уряду з посилення економічного і соціального зростання держави. Від тоді державна політика спрямовувалася на збільшення автомобільної промисловості, використання та продажу автотранспорту в країні та за її межами [12, с. 73–74; 7, с. 88; 14, с. 170; 9; 2; 5; 22; 8], а також удосконалення професійної підготовки фахівців та кваліфікованих кадрів для автомобільно-транспортної галузі. Міністерство освіти КНР спрямовувало свою роботу на забезпечення якісної підготовки фахівців, впровадження нових актуальних спеціальностей та програм, здійснювало регулятивну та адаптивну функцію у забезпеченні освітнього процесу та контролю його результатів [17].

Однією із характерних особливостей китайської системи освіти є її ступеневість та розгалуженість. Ступеневість в системі освіти КНР дає можливість професійного росту майбутнього фахівця на основі навчання на різних рівнях, починаючи від середньої професійно-технічної освіти з переходом до вищої професійної освіти. Згідно із ст. 15 Закону

КНР «Про професійну освіту» середню професійну освіту забезпечують середні професійні училища, технікуми, гімназії. Вищу професійну освіту надають вищі професійно-технічні училища та вищі навчальні заклади, зокрема і коледжі. Коледжі включені у структуру системи вищих професійних навчальних закладів [17]. У структурі підготовки професійно-технічних кадрів також задіяні й інші навчальні заклади та спеціальні кваліфіковані підприємства та галузеві організації. Такі установи плановано включаються регіональними відділами управління освітою у надання освітніх послуг за програмами підготовки професійних кадрів шляхом забезпечення певних етапів навчання, організації навчальних кредитних курсів [17].

Найвищою ланкою у вказаній системі освіти, як і низці інших країн світу, є вища освіта. Вища освіта в Китаї поділяється на такі ступені (рівні) [10, с. 2]: професійну, бакалаврат, магістратуру, аспірантуру (докторантуру). Підготовка ж фахівців з вищої освіти в КНР відбувається на таких рівнях: бакалаврських (4–6 років, 1–3 роки); магістерських (2–3 роки); докторських PhD (3–5 років).

Підготовка фахівців за першими ступенями (бакалаврський рівень) може здійснюватися за двома програмами з різними термінами: «беньке» (кит: 本科) від 4 до 6 років та скороченим терміном у 1–3 роки після програми «чжуаньке» (кит: 专科). Після закінчення навчання випускники отримують свідоцтво (кит: 毕业证书) про освіту та диплом бакалавра (кит: 学士学位) [10, с. 4]. Зміст диплому та сертифіката дещо відрізняються. Диплом у КНР вказує про закінчення повного курсу навчання на бакалавраті, а свідоцтво підтверджує його результати навчання та набуття знатності, наприклад, до науково-дослідної роботи тощо (кит: 学位证明书) [24].

До магістерських програм у КНР вступають на навчання випускники бакалаврських програм і, після його закінчення, отримують диплом із ступенем магістра та свідоцтво (кит: 毕业证书, 硕士学位). Варто наголосити, що успішні студенти під час навчання на магістерських програмах мають можливість навчатися за інтегрованою (об'єднаною) програмою і магістратури, і докторантури, після чого отримують диплом і магістра і доктора філософії, наприклад, із технічних наук (кит: 硕博连读) [10, с. 4].

Термін здобуття професійної (професійно-технічної) освіти в КНР різниться, залежно від тієї чи іншої спеціальності чи програми. Після закінчення загальної середньої освіти (кит: 普通高级中学, 职业高级中学, 技工学校, 中等专业学) вступники можуть вступати на навчання на програми вищої освіти та вищої професійно-технічної освіти [8, с. 3]. Крім того, після закінчення молодшої середньої школи (базова середня освіта) у КНР вступники можуть отримати середню професійно-технічну

освіту, навчаючись 3-4 роки у середніх загально-освітніх професійно-технічних школах (гімназіях), професійних училищах, або технікумах. Після отримання середньої професійно-технічної освіти дається право вступати до закладів освіти для набуття вищої освіти, вищої професійно-технічної освіти [10, с. 3].

Характерною особливістю вищої професійно-технічної та вищої освіти в КНР є те, що у вищих професійно-технічних та професійних коледжах та училищах також здійснюється професійна підготовка за програмою з коротким терміном навчання («чжуаньке»), на яку вступають із середньою професійно-технічною освітою за спорідненими спеціальностями, або за еквівалентною академічною кваліфікацією. Такі програми є базовими до подальшого навчання з отриманням вищої освіти [4, с. 72; 1, с. 191], оскільки після її успішного закінчення дозволяють випускнику, не тільки працевлаштуватися за фахом, а й продовжити навчання за скороченими бакалаврськими програмами. Термін навчання на «чжуаньке» 2-3 роки і може відбуватися на денній і заочній формах навчання [10, с. 3].

Отже, підготовка у КНР професійних кадрів і фахівців зі спеціальностей професійних груп «Автомобільний транспорт» та «Виробництво автомобілів» здійснюється відповідно до охарактеризованих вище етапів, рівнів та у відповідних закладах. Узагальнену структуру системи освіти КНР та місця спеціальностей цих професійних груп представлено на рис. 1, яка відображає послідовні етапи набуття особистістю рівнів освіти з термінами навчання.

Підготовка фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів відбувається у поєднанні систем професійної (професійно-технічної) освіти та вищої освіти КНР. Нижчою ланкою у підготовці вказаних фахівців є професійно-технічна освіта в державі, що лежить в основі розвитку державної економіки, промисловості, підприємництва та соціальних послуг. Згідно із ст. 2 Закону КНР «Про професійну освіту» (1996, зі змінами 2022 р.) метою професійно-технічної освіти в державі є підготовка технічних та кваліфікованих кадрів для високоякісного виконання професійної завдань у певній галузі народного господарства [6]. Також згідно із ст. 16. вказаного Закону професійна підготовка здійснюється за різними рівнями, категоріями і стадіями. Вона включає у себе навчання у закладах професійної освіти, працевлаштування та навчання на робочому [6].

Нині в КНР створено найбільшу у світі систему професійної освіти (11 200 професійних училищ), в яких навчаються майже 30 мільйонів учнів [17]. Останніми роками політика держави спрямована на створення нових елементів системи професійної освіти та модернізацію вже існуючої, що зумовлено потребами економічного і соціального

розвитку. Держава структурно оптимізує систему освіти, координує її діяльність та розвиває відповідно до місцевих умов та замовлень. На даний час в країні налічується більше трьох тисяч коледжів та університетів, у тому числі майже 1,5 тисячі професійно-технічних коледжів [17].

В основі ефективних змін виробництва та економічного зростання КНР стали перетворюючі процеси в професійній освіті, її переорієнтація і модернізація. Головними детермінантами цих процесів стало запровадження нормативно-директивних документів, розроблення і реалізація поточних та перспективних планів розвитку професійної освіти та розширення спектру спеціальностей. Нині в КНР підготовка професійно-технічних кадрів та фахівців з автомобільного транспорту здійснюється за широким спектром спеціальностей, що спричинене, у першу чергу, великою кількістю різноманітної техніки, місць її використання та техніко-технологічних завдань. Перелік спеціальностей представлено в «Основному каталозі професійної освіти КНР», який нещодавно був удосконалений до сучасних потреб та впроваджений у 2021 році [18]. Варто наголосити, що у ньому, окрім переліку

вже існуючих та новостворених спеціальностей професійно-технічної освіти та вищої освіти, представлено порівняльні таблиці спеціальностей для ефективного їх імплементації у сучасне виробництво.

Розгалуженість китайської системи освіти також є однією із характерних її особливостей. Вона створює можливості для продовження навчання за широким спектром напрямів професійної діяльності. Вступити на спеціальності професійних груп «Автомобільний транспорт» та «Виробництво автомобілів» може особа, яка [19]: закінчила середню школу і має загальну середню освіту; закінчила середню професійно-технічну школу і має середню професійно-технічну освіту; має еквівалентну академічну кваліфікацію (сертифікат з рівнем професійно-технічної). Після успішного закінчення навчання випускник може продовжити навчання на бакалаврських освітніх програмах за скороченим терміном за певними спеціальностями. Ступенева підготовка фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів КНР у межах різних спеціальностей представлена у табл. 1.

Важливим фактом в організації освітніх процесів КНР є те, що зміни у переліку спеціальностей

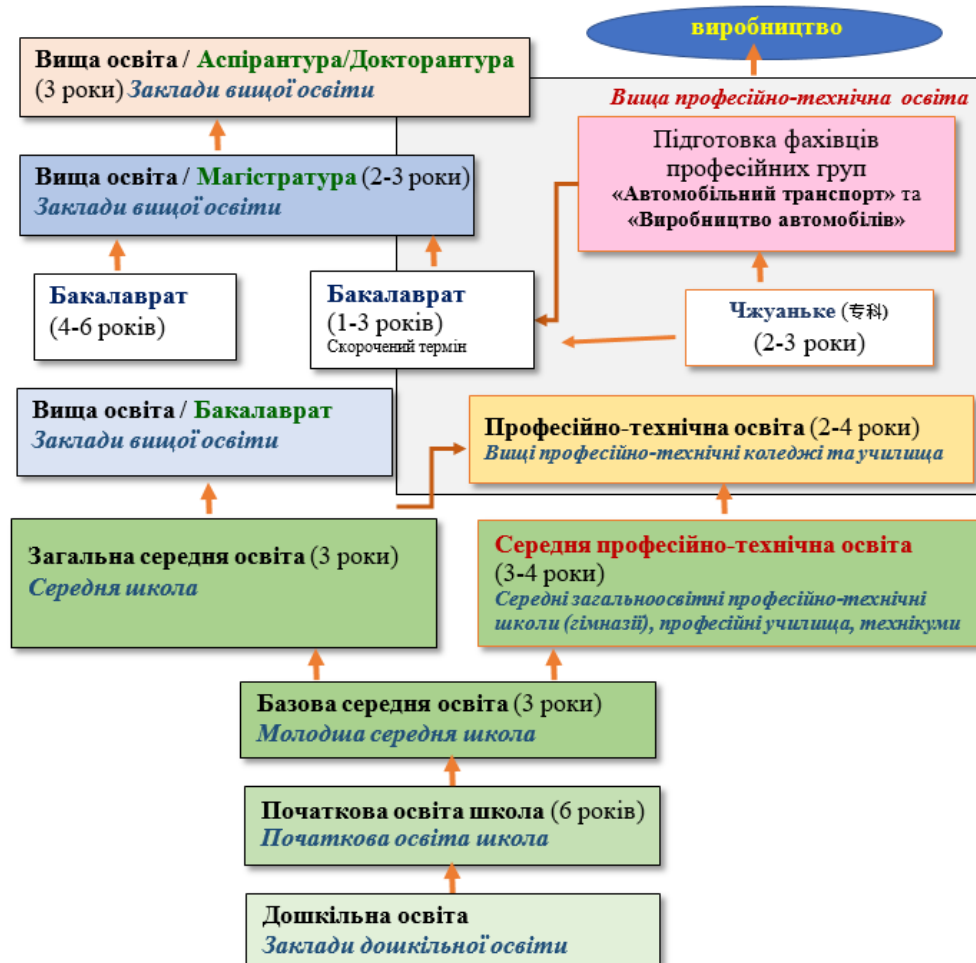

Рис. 1. Узагальнена структура системи освіти КНР та місце підготовки фахівців професійними групами «Автомобільний транспорт» та «Виробництво автомобілів»

Таблиця 1

Ступенева підготовка кадрів з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів КНР: перелік спеціальностей

Спеціальності середньої професійної освіти		Спеціальності вищої професійної освіти		Спеціальності бакалаврату вищої професійної освіти	
7002 Автомобільний транспорт		5002 Автомобільний транспорт		3002 Автомобільний транспорт	
код	назва спеціальності	код	назва спеціальності	код	назва спеціальності
700204	Експлуатація та обслуговування транспортних засобів	500210	Автомобільний технічний сервіс і маркетинг	300203	Технології машинобудування та автомобільного сервісу
700205	Автосервіс і маркетинг	500211	Технологія огляду та технічного обслуговування автомобілів		
700206	Експлуатація та обслуговування автомобіля	500212	Нові технології діагностування та технічного обслуговування транспортних засобів		
700207	Ремонт кузова автомобіля	4607 Виробництво автомобілів		2607 Виробництво автомобілів	
700208	Конструювання та дизайн та автомобіля	460701	Технологія виробництва та випробувань автомобілів	260701	Технології автомобільної техніки
700209	Застосування та технічне обслуговування автомобілів на нових джерелах енергії	460702	Нові енергетичні технології автомобільного транспорту	260702	Технології нових енергетичних транспортних засобів
6607 Виробництво автомобілів		460703	Технологія автомобільної електроніки	260703	Нові інтелектуальні системи транспортних засобів
660701	Виробництво та випробування автомобілів	460704	Технології підключення інтелектуальних систем автомобілів	2603 Автоматизація	
660702	Виробництво та випробування автомобілів на нових джерелах енергії	460705	Технологія дизайну та модифікації автомобілів	260301	Технологія машинобудування та електронного машинобудування
660703	Застосування технологій автомобільної електроніки				

відбулися у 2021 році на основі інтеграції різних професій останніми десятиліттями, змін та доповнень їх професійних завдань. Причиною для цього став розвиток науки, техніки, технології та виробництва, що спричинило зміни у професійних завданнях і функціях, нормах та кваліфікаційних вимогах. Крім того, у державі з'явилися нові спеціальності [18] з автомобільного транспорту, які мають свою чітку місію, місце та завдання у виробничих процесах. На сьогодні, відповідно до вказаного каталогу, до професійної групи «Автомобільний транспорт» включено більший перелік спеціальностей вищої професійно-технічної освіти, до якого входять також спеціальності, що пов'язані із будівництвом та утриманням автомобільних доріг [18, с. 29–30], які не є технологічно-суміжними і мають різні кваліфікаційні вимоги до видів робіт і професійних завдань. Відповідно, підготовка таких кадрів здійснюється за окремими освітніми програмами.

Сучасний перелік спеціальностей вищої професійної освіти КНР (професійні групи «Автомобільний транспорт» та «Виробництво автомобілів») представлено у табл. 1.2, згідно якої:

- професійну групу «Автомобільний транспорт» складає – 7 спеціальностей середньої професійної освіти, 3 спеціальності вищої професійної освіти та 1 вищої бакалаврської професійної освіти;
- професійну групу «Виробництво автомобілів» складає – 3 спеціальності середньої професійної освіти, 5 спеціальностей вищої професійної освіти та 3 вищої бакалаврської професійної освіти.

Варто наголосити, що, окрім спеціальностей вказаних двох професійних груп, нині відкрито нову спеціальність «Технологія машинобудування та електронного машинобудування» у галузі автомобільного будівництва, яка увійшла до групи «Автоматизація», що вказує на розвиток відповідної галузі і освітньої системи. Загалом підготовка професійних кадрів з автомобільного транспорту і виробництва автомобілів у КНР спричинили розширення мережі закладів професійно-технічної і вищої освіти та залучення інвестицій в освітній процес.

Висновки і подальші перспективи в цьому напрямку. На основі проведеного аналізу підготовки фахівців з автомобільного транспорту та виробництва автомобілів у КНР було встановлено, що:

1) Держава здійснює підготовку професійних кадрів та фахівців у системах професійно-технічної та вищої освіти, зорієнтованих на сталий розвиток економіки, науки, техніки та технологій з врахуванням суспільних і виробничих потреб країни, сформованих прогнозів та перспектив.

2) Система освіти у КНР має ступеневу і розгалужену структуру, що надає можливості професійного зростання особисті з поступовим набуттям різних рівнів, професійних кваліфікацій та досвіду. Навчання може відбуватися за повним і скороченим термінами. Після закінчення однієї програми випускник, окрім працевлаштування, може також вступити на навчання на інші освітні програми за скороченим терміном.

3) Професійна підготовка кадрів за спеціальностями професійних груп «Автомобільний транспорт» та «Виробництво автомобілів» мають широкий спектр сучасних спеціальностей від рівня середньої професійно-технічної освіти до рівня вищої освіти, підготовку яких здійснюють заклади освіти різних рівнів – від середнього професійно-технічного закладу освіти до вищого професійно-технічного коледжу, або вищого закладу освіти. Значна частина цих спеціальностей останніми роками зазнала оновлення у своєму змісті професійних завдань, спрямовуючись на вузькопрофільність та реалізацію технологічних інновацій.

Спираючись на отримані результати досліджень, вважаємо, що пріоритетним напрямом подальшої роботи є аналіз підготовки фахівців відповідних спеціальностей в Україні та визначення шляхів імплементації позитивного досвіду систему освіти нашої держави.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бережна Л. Інститути й механізми забезпечення якості вищої освіти в Китаї. Knowledge, Education, Law, Management. 2021 № 2 (38), vol. 1. С. 189-193. URL : <https://kelmczasopisma.com/en/viewpdf/5992> (дата звернення: 29.07.2024).
2. В Китаї виробили 20-мільйонний електрокар. Новини від AUTO-Consulting. URL : <https://autoconsulting.ua/article.php?sid=55078> (дата звернення 30.10. 2024 р.).
3. Волошин А. Сучасний стан підготовки механіків автомобільного транспорту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Професійна педагогіка. 2 (29). 2024, С. 73-86.
4. Дубініна В. А. Філософська концептуалізація систем освіти Китаю. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2014. Вип. 7. С. 71-71.
5. За підсумками 2023 року Китай може стати найбільшим експортером автомобілів у світі. Новини від AUTO-Consulting. URL : <https://autoconsulting.ua/article.php?sid=55503> (дата звернення 30.10. 2024 р.).
6. Закон Китайської Народної Республіки «Про професійну освіту». URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_sjzl/sjzl_zcfg/zcfg_jyfl/202204/t20220421_620064.html (дата звернення: 25.07.2024).
7. Іванілов О. С., Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємств автомобільного транспорту: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. 632 с.
8. Китай почав будувати завод із випуску автомобілів, що літають. Главком. URL : <https://glavcom.ua/techno/auto/kitaj-pochav-buduvati-zavod-z-vipusku-litajuchikh-avtomobiliv--1028125.html> (дата звернення 30.10. 2024 р.).
9. Китай став найбільшим авторинком у 2022 році: статистика глобальних продажів. Фокус. URL: <https://focus.ua/uk/auto/560496-kitaj-stav-najbilshim-avtorinkom-u-2022-roci-statistika-globalnih-prodazhiv> (дата звернення 30.10. 2024 р.).
10. Китайська Народна Республіка: путівник по системах освіти світу. URL : https://enic.in.ua/attachments/4all/EducationalSystems/China_site.pdf (дата звернення: 25.07.2024).
11. Козловський Ю.М., Пукало М.І. Підготовка майбутніх фахівців автомобільного транспорту засобами активних методів навчання. World science. № 5(33), Vol. 4, May 2018. С.54-57.
12. Краузе О., Мащак А. Дослідження ринку автомобілебудівної промисловості Китаю. Економіка та управління підприємствами. URL : <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/54/10.pdf> (дата звернення: 21.03.2024).
13. Кучма О. І., Філатов С. В. Формування професійних компетентностей майбутніх фахівців автотранспортного профілю з використанням технологій дистанційної навчальної взаємодії. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2022. № 2 (24). С. 181–190.
14. Лехан В. С. Сучасні технології на автомобільному транспорті. Матеріали IX міжнародної науково-технічної інтернет-конференції «Проблеми і перспективи розвитку автомобільного транспорту», 14–15 квітня 2021 року: збірник наукових праць. Вінниця: ВНТУ, 2021. С.170.
15. Макієвський О.І. Професійна підготовка майбутніх механіків до технічного сервісу у закладах освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти. Київ : Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. 2021. 192 с.
16. Мукан Н., Криштанович М., Гавран М., Мукан О. Англomовна комунікативна компетентність майбутніх фахівців автотранспортного профілю: використання засобів дистанційного навчання. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 27 (4), 2020. С. 110–117.
17. Найбільша у світі система профосвіти та 10 мільйонів фахівців щорічно: як КНР будує основу зростання економіки. URL : <https://economistua.com/najbilsha-u-sviti-sistema-profosviti-ta-10-miljoniv-fahivtsiv-shhorichno-yak-knr-buduye-osnovu-zrostannya-ekonomiki/> (дата звернення: 25.07.2024).
18. Основний каталог професійної освіти КНР. URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A07/moe_953/202103/t20210319_521135.html (дата звернення: 25.07.2024).
19. План підготовки фахівців професійної групи «Техніка технічного огляду та технічного обслуговування автомобілів» спеціалізації «Техніка техогляду та технічного обслуговування автомобілів». URL: http://www.moe.gov.cn/s78/A07/zcs_ztzt/2017_zt06/17zt06_bznr/bznr_gzjxbz/gzjxbz_zbzzdl/zbzzdl_qczzl/201907/P020190730583230377280.pdf (дата звернення: 12.11.2024 р.).
20. Пукало М.І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців автотранспортного профілю засобами інформаційних технологій : дис. на здобуття ступеня док. філософії : 015 – Професійна освіта. Львів : Національний університет «Львівська політехніка». 2020. 272 с.
21. Сидоренко В.П. Проблеми навчання і професійної підготовки фахівців автотранспортної галузі України. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. Збірник наукових праць. URL : <https://ap.uu.edu.ua/upload/publicationpdf/fccc3a114e69decdb6daca400c7babe6.pdf> (дата звернення 24.03.2025)

22. Скільки автомобілів можуть випускати заводи Китаю і хто насправді домінує? Staff Community. URL: <https://digital.staff-capital.com> (дата звернення 30.10.2024 р.).

23. Чжен М., Шумський О.Л. До питання справедливості у професійно-технічній освіті КНР.

Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, № 217, 2025. С. 73–77.

24. Що таке диплом? Чим він відрізняється від сертифікату? URL : <https://www.eol.cn/ceici/e2-shengxue-225995.shtml> (дата звернення: 25.07.2024).

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.09.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 27.10.2025
Дата публікації: 20.11.2025